Emro Science and Education
Open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz
OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 1 No. 4 (2024) · “Milliy iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish va yuqori iqtisodiy o‘sish sur’atlarini ta’minlashning ustuvor yo‘nalishla...

ta’minlashning ustuvor yo‘nalishlari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman

- masofadan turib ishlash mumkin bo‘lgan faoliyat turlarini (biznes konsalting, bank va moliya, sug‘urta, savdo) texnik va texnologik jihatdan qo‘llab-qo‘vvatlash va raqamli texnologiyalar, internet qamrovini kengaytirish chora-tadbirlarini ko‘rish.

Ta’kidlash joizki, kichik biznes vakillari katta korxonalarga qaraganda manevr qilish uchun yetarlicha katta mablag‘larga ega emasliklari, sug‘urta va moliyalash xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlari nisbatan cheklanganligi tufayli "ijtimoiy izolyatsiyalanish" holatlariga nisbatan ko‘proq ta’sirchan bo‘ladi. Ko‘pchilik mamlakatlarida korxonalar soni, qo‘shimcha qiymatning yaratilishi va bandlikning asosiy ulushi kichik biznes hissasiga to‘g‘ri kelishi sir emas. Biroq, chegaralarning yopilishi oqibatida ta’sir ko‘rgan sayyohlik va transport sohalari, shuningdek, vaqt omili muhim sanalgan moda sanoati va oziq-ovqat sohasida kichik biznesning ulushi juda yuqori. Shu bilan birga, kichik va o‘rta korxonalar tashqi shoklar keltirib chiqaradigan ortiqcha xarajatlarga kamroq bardoshli va moslashuvchan bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. 2017 - 2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasini «Faol investitsiyalar va ijtimoiy rivojlanish yili»da amalga oshirishga oid davlat Dasturi to‘g‘risida. 17.01.2019 yil, PF-5635-son, https://lex.uz/docs/4168749.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi statistika agentligi. O‘zbekiston Respublikasida kichik tadbirkorlik sub’yektlarining asosiy ko‘rsatkichlari. 2023 yil yanvar-dekabr, dastlabki ma’lumotlar, Toshkent-2024.

3. https://farstat.uz/uz/ - O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi Farg‘ona viloyati statistika boshqarmasi ma’lumotlari

O‘ZBEKISTON RAQAMLI IQTISODIYOTINING FOND BIRJASIGA TA’SIRI

Eshbekov Murodjon
BuxDU, talaba
Xoshimov Javlonbek
TDIU, talaba
uktamovichmurodjon2004@gmail.com

Annotatsiya : Ushbu maqola O‘zbekiston fond birjasining hozirgi holatini tahlil qilishga bag‘ishlangan. Maqolada O‘zbekiston fond birjasining rivojlanish tarixi, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari hamda bozorning istiqbollari keng yoritilgan. Bozorning hozirgi struktura va savdo faoliyati, texnologik integratsiya va yangi moliyaviy vositalar kiritish kabi muhim jihatlar ko‘rib chiqiladi. Maqolada, shuningdek, O‘zbekiston fond birjasining likvidlik, regulyatsiya va xavfsizlik masalalaridagi muammolari, moliyaviy savodxonlikning pastligi va xalqaro investorlarga nisbatan cheklovlar keltirilgan. Shu bilan birga, bozorni rivojlantirish va global miqyosda integratsiya qilish uchun zarur bo‘lgan qadamlar, jumladan raqamli iqtisodiyotga o‘tish va yangi investitsiya vositalarini joriy etish masalalari tahlil qilinadi. Maqola, O‘zbekistondagi fond bozorining salohiyatini ochib beradi va uning rivojlanish istiqbollariga oydinlik kiritadi.

Published: 23.12.2024

Cite this article: Eshbekov Murodjon, Xoshimov Javlonbek (2024). O‘zbekiston raqamli iqtisodiyotining fond birjasiga ta’siri. Emro Science and Education, 1(4). https://journal.emro.uz/public/maqola/1119

© 2024 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

Kalit so‘zlar : Raqamli iqtisodiyot, Blockchain Texnologiyalari, Kriptovalyutalar, tokenlar, Algorithmic Trading, O‘zbekiston Fond Birjasi, Big Data, Regulyatsiya, Raqamli Resurslar

Kirish :

Raqamli Iqtisodiyotning Birjadagi Ta'siri : Investitsiyalarni jalb qilish: Raqamli iqtisodiyot yangi bizneslar, xususan, startaplar uchun kapitalni jalb qilish imkoniyatlarini yaratadi. Startaplar raqamli platformalar orqali investorlar bilan bevosita bog‘lanishadi, masalan, crowdfunding platformalarida yoki onlayn aksiyalar savdosida. Nasdaq va NYSE kabi yirik birjalar texnologiya kompaniyalarini ro‘yxatga olish uchun raqamli vositalar va onlayn savdolarni rivojlantirgan. Bundan tashqari, kriptovalyutalar va tokenlar orqali yangi investitsiya imkoniyatlari paydo bo‘ldi. 2015-yilda Oculus Rift (VR texnologiyasini ishlab chiqayotgan kompaniya) o‘z ICO (Initial Coin Offering) orqali $2.4 million dollar kapital to‘pladi. Bu kriptovalyutalar va raqamli iqtisodiyotning investitsion imkoniyatlarini namoyish etdi. Nasdaq va elektron savdo tizimlari Nasdaq birjasi – dunyodagi eng katta raqamli birjalardan biri bo‘lib, u o‘z faoliyatini to‘liq raqamli platformalarda olib boradi. Nasdaq elektron savdo tizimlari orqali investorlar real vaqtda aksiyalarni sotib olishlari va sotishlari mumkin. Bu savdolarni avtomatlashtirish, tezlashtirish va yanada shaffof qilishga yordam beradi. Nasdaq tomonidan joriy qilingan X-Stream texnologiyasi orqali savdo tizimi yanada samarali va xavfsiz bo‘ldi. Investorlar nafaqat an'anaviy aksiyalar, balki yangi texnologiyalar bilan ishlaydigan kompaniyalar (masalan, IT startaplar) aksiyalarini ham oson sotib olishlari mumkin.

Birjadagi mavjud raqamli platformalar quyidagilar :

Kriptovalyutalar (masalan, Bitcoin, Ethereum) birja bozorlarida yangi investitsiya vositalari sifatida rivojlanmoqda. Tokenizatsiya, ya'ni an'anaviy aktivlarni raqamli shaklda ifodalash, ko‘plab yangi bozorlarga kirishni ta'minlaydi.Ethereum platformasida ERC-20 tokenlari yordamida kompaniyalar aksiyalarini raqamli tarzda sotish imkoniyatiga ega bo‘lishdi. Raqamli iqtisodiyotning eng innovatsion qismiga kriptovalyutalar kiradi. Kriptovalyutalar, masalan, Bitcoin, Ethereum, va boshqa tokenlar birja bozorida yangi aktivlar sifatida qaraladi. Kriptovalyutalar raqamli valyutalar sifatida ishlash bilan birga, tokenizatsiya orqali real dunyo aktivlarini raqamli shaklga o‘tkazishga imkon yaratadi. Tokenizatsiya orqali birja bozorlarida yangi savdo vositalari, masalan, tokenlar yoki raqamli aktsiyalar savdosi paydo bo‘ladi.Ethereum platformasi raqamli aktivlarni yaratishda tokenizatsiya texnologiyasini qo‘lladi. Bu orqali investorlar kompaniyalar yoki aktivlar uchun tokenlar sotib olish imkoniyatiga ega bo‘ldilar. Misol uchun, RealT platformasi yordamida, ko‘chmas mulkni tokenizatsiya qilib, odamlar kichik miqdordagi kapital bilan real ko‘chmas mulkka sarmoya kiritishlari mumkin. Bitcoin 2009-yilda yuzaga kelganidan buyon, kriptovalyutalar global iqtisodiyotda muhim o‘rin egallay boshladi. Bitcoin o‘zining o‘ziga xos xususiyatlari – desentralizatsiya, yuqori xavfsizlik, va transaksiyalarni anonim qilish – sababli, investorlar tomonidan yangi investitsiya vositasi sifatida qabul qilindi. 2017-yilda Bitcoin narxi 20,000 dollargacha ko‘tarilgan bo‘lsa, 2021-yilda 60,000 dollarga yetdi. Bu kriptovalyutaning yuksalishining bir misolidir.

Omil	Birjaning ta'siri	Raqamli iqtisodiyotga ta'siri	Tavsif
Raqamli Aktivlar (Cryptocurrencies)	Yangi investitsiya vositalari va kriptovalyutalar	Yangi investitsiya imkoniyatlari va moliya	Kriptovalyutalar va tokenlar orqali yangi iqtisodiy tizimlar yaratiladi, bu esa birja savdosini rivojlantiradi.

	savdosi	bozorlarining rivojlanishi	
Blockchain Texnologiyalari	Savdo tizimlarini markazlashmagan texnologiyalar orqali optimallashtirish	Ishonchli va shaffof tranzaktsiyalarni ta'minlash	Birja va raqamli iqtisodiyotda blokcheyn texnologiyalari orqali ko‘plab yangi va xavfsiz iqtisodiy xizmatlar paydo bo‘ladi.
Algoritmik Savdo	Tezkor va avtomatlashtirilgan savdo strategiyalari	Savdo hajmi va bozor harakatlarining aniqligini oshirish	Birja bozoridagi tizimlar algoritmik savdolar orqali tezkor va katta hajmdagi savdolarni amalga oshiradi. Bu o‘z navbatida raqamli iqtisodiyotning samaradorligini oshiradi.
Raqamli Moliyaviy Xizmatlar (Fintech)	Onlayn savdolar va mobil ilovalar orqali investitsiyalar	Raqamli pul o‘tkazmalari va onlayn to‘lov tizimlari orqali moliyaviy inklyuziya	Fintechning rivojlanishi, investorlar va foydalanuvchilar uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Mobil ilovalar orqali onlayn investitsiyalar va to‘lovlar osonlashadi.
Regulyatsiya va Xavfsizlik	Birjaning faoliyatini tartibga solish	Raqamli iqtisodiyotdagi xavfsizlik va qonuniylikni ta'minlash	Raqamli iqtisodiyotning o‘sishi bilan yangi regulyatsiyalar va xavfsizlik mexanizmlari yaratiladi, bu esa investorlar uchun xavfsiz muhitni yaratadi.
Investorlarning Xulq-atvori	Raqamli vositalar orqali yangi investitsiya strategiyalari	Xavfni boshqarish va diversifikatsiya qilish imkoniyatlarining ortishi	Birjaning rivojlanishi va raqamli iqtisodiyotning yangi usullarini qabul qilish orqali investorlarga risklarni kamaytirish va moliyaviy strategiyalarni optimallashtirish imkoniyatlari tug‘iladi.

1-jadval. Raqamli iqtisodiyotning birjaga ta'siri (Muallif ishlanmasi)

Blokcheyn texnologiyasi:

Blokcheyn texnologiyasi birja operatsiyalarida ishonchlilik va xavfsizlikni oshiradi. Transaktsiyalarni qayd etishda o‘zgarmas va xavfsiz tizim yaratadi.Blokcheyn texnologiyasi yordamida amalga oshirilgan aksiyalar savdosi, ya'ni "smart contracts", shaffoflikni oshiradi va ortiqcha xatoliklarni kamaytiradi. Blokcheyn texnologiyasi, har bir transaktsiya yoki operatsiyani bloklarga bo‘lib, ularni xavfsiz tarzda qayd etishga imkon beradi. Bu texnologiya birja bozorlaridagi savdolarni yanada shaffof va ishonchli qiladi. Shuningdek, blokcheyn orqali smart-kontraktlar (avtomatik kelishuvlar) orqali ishlarni tezlashtirish va xatoliklar sonini kamaytirish mumkin. IBM va Maersk tomonidan ishlab chiqilgan “TradeLens” blokcheyn platformasi global savdo jarayonlarini tezlashtiradi va to‘lovlarni yanada xavfsiz qilishni ta'minlaydi. Bu platforma, xaridorlar va sotuvchilarning to‘lovlarini va mahsulot yetkazib berish jarayonlarini real vaqt

rejimida kuzatish imkonini beradi. TradeLens platformasi – IBM va Maersk kompaniyalari tomonidan ishlab chiqilgan blokcheyn asosida ishlovchi global savdo platformasidir.

Tahlil va Muammolar

O‘zbekiston fond birjasi hozirgi kunda o‘zgarishlar va rivojlanish jarayonidan o‘tayotgan bo‘lsa-da, u hali to‘liq shakllanib, global bozorga integratsiyalashgan emas. Ammo, so‘nggi yillarda birjada yirik yangilanishlar va islohotlar amalga oshirilmoqda, bu esa o‘z navbatida mamlakat iqtisodiyoti uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. O‘zbekistonning fond birjasining hozirgi holatini tahlil qilishda, uning rivojlanish darajasi, muammolari, salohiyati va istiqbollarini ko‘rib chiqish zarur.

Quyida O‘zbekiston fond birjasining holatini turli jihatlar bo‘yicha tahlil qilamiz:

1. O‘zbekiston Fond Birjasining Tarixi va Rivojlanish Tarixi

O‘zbekistonda fond bozorining tarixiy rivojlanishi 1990-yillarning oxirlarida boshlanadi. 1994 yilda O‘zbekiston fond birjasi (O‘zbekistan Stock Exchange, O‘zSE) tashkil etilgan bo‘lib, bu birja dastlab davlat tomonidan chiqarilgan qimmatli qog‘ozlar savdosiga yo‘naltirilgan edi.

2. O‘zbekiston Fond Birjasining Hozirgi Holati:

O‘zbekiston fond birjasining asosiy vazifalari – davlat va xususiy sektorning qimmatli qog‘ozlarini sotish, investitsiya imkoniyatlari yaratish va ularni rivojlantirishdir.

- Birjada savdolar asosan davlat obligatsiyalari, korporativ qimmatli qog‘ozlar, va ba'zan invertorlar uchun shartnoma aktivlari asosida amalga oshiriladi.
- Bozor faqat mahalliy investorlarga xizmat ko‘rsatadi, xususan, mamlakat ichida faoliyat yuritayotgan kichik va o‘rta bizneslar uchun qimmatli qog‘ozlar chiqarish imkoniyatlari yaratmoqda.
- O‘zbekiston fond birjasida savdo o‘rtacha past hajmda bo‘lib, savdolar soni va likvidlik yetarlicha yuqori emas. Buning asosiy sababi – bozorning hali yetarlicha rivojlanmaganligi, investorlar ishonchsizligi, va institutsional investorlarning faol bo‘lmasligi.
- Savdolarni avtomatlashtirish va elektron tizimlarni kengaytirish bo‘yicha ishlar olib borilmoqda, ammo bu jarayonning tezligi past.

8. O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotga o‘tish jarayonida birjaning raqamli integratsiyasi boshlanmoqda. Online savdo platformalari, blokcheyn texnologiyalaridan foydalanish, va smart-kontraktlar kabi yangi texnologiyalarni joriy etish uchun qadamlar tashlanmoqda.

9. Qimmatli qog‘ozlar bozorining elektron tizimini joriy etish orqali bozordagi shaffoflikni oshirish, savdolarni tezlashtirish va investorlar uchun qulay sharoitlar yaratish ko‘zda tutilgan.

- Savdolar hali to‘liq markazlashmagan va ular faqatgina kichik guruh investorlar tomonidan amalga oshiriladi. Yirik institutsional investitsiyalarni jalb qilishda muammolar mavjud. Investorlar faqatgina lokal yirik kompaniyalar va davlat obligatsiyalariga e'tibor qaratishadi.
- O‘zbekistonning fond bozoriga investitsiya qiladigan xalqaro investorlar soni cheklangan, chunki bozorning shaffofligi va tartibga solish tizimi hali mukammal emas.

3. O‘zbekiston Fond Birjasining Muammolari:

- O‘zbekiston fond birjasidagi savdo hajmi hali past bo‘lib, bozor likvidligi cheklangan. Bu kichik va o‘rta bizneslarni rivojlantirish uchun investorlar orasida ishonchning kamligi va fond bozorining barqaror emasligidan kelib chiqadi.

- Institutsional investorlarga bo‘lgan talab va qiziqish yetarli emas. Katta institutsional investitsiyalarni jalb qilishda bozorning shaffofligi va ishonchliligi, shuningdek, regulyatsiya tizimi muammolarini bartaraf etish kerak.
- O‘zbekistonda moliyaviy savodxonlik darajasi past bo‘lib, investorlar ko‘pincha bozorning qanday ishlashini va qanday investitsiya qilishni bilmaydi. Bu bozorni rivojlantirish va kengaytirish uchun katta to‘siqdir.
- Bozorni tartibga solish va regulyatsiya qilish borasida ba'zi to‘siqlar mavjud. O‘zbekiston hukumatining qimmatli qog‘ozlar bozorini rivojlantirish uchun zarur bo‘lgan modernizatsiya va regulyatorlik ishlarini tezlashtirishga ehtiyoj bor.
- Yangi moliyaviy texnologiyalar (masalan, kriptovalyutalar) va investitsiya vositalari uchun to‘liq qonunchilik tizimi hali shakllanmagan.

Omil	Raqamli iqtisodiyotning ta'siri (O‘zbekistonda)	Fond bozoriga ta'siri (O‘zbekistonda)	Tavsif
Kriptovalyutalar va Raqamli Aktivlar	O‘zbekistonda kriptovalyutalar va raqamli aktivlar bo‘yicha faoliyat boshlanmoqda, hukumat bu sohani tartibga solmoqda	Kriptoaktivlar va tokenlar yangi fond bozorini yaratishga yordam beradi. Yangi investorlar jalb qilinadi	Kriptovalyutalar va tokenlar orqali raqamli iqtisodiyot va investitsiya imkoniyatlari kengayadi, bu esa fond bozorini diversifikatsiyalashga yordam beradi.
Blockchain Texnologiyalari	Blockchain texnologiyalari O‘zbekistonda bank tizimlari, davlat xizmatlari va biznes jarayonlariga joriy etilmoqda	Fond bozoridagi operatsiyalarni shaffoflashtirish va tezlashtirish, yangi investitsiya usullarining paydo bo‘lishi	Blockchain texnologiyalari orqali fond bozoridagi tranzaktsiyalar tez, xavfsiz va shaffof bo‘ladi, bu esa investorlarni jalb qiladi
Algoritmik Savdo va Big Data	Raqamli texnologiyalar va katta ma'lumotlarni (Big Data) tahlil qilish orqali bozorni tahlil qilish va prognoz qilish imkoniyatlari oshmoqda	Algoritmik savdo tizimlari va ma'lumot tahlilining rivojlanishi fond bozorida tezkor va aniq qarorlar qabul qilishni osonlashtiradi	. Algoritmik savdo va katta ma'lumotlar bozorni samarali boshqarish, investorlar uchun yangi imkoniyatlar yaratadi.
Investitsion Platformalar va Onlayn Savdo	O‘zbekistonda onlayn savdo platformalari va raqamli investitsiya vositalari rivojlanmoqda	Onlayn savdo platformalari orqali investorlar uchun bozorga kirish va savdo qilish osonlashadi	Investitsion platformalar orqali kichik investorlar ham bozorga kirish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Bu fond bozorining o‘sishiga yordam beradi.
Moliyaviy	Raqamli	Investorlar	Raqamli ta'lim

Ta'lim va Raqamli Resurslar	ta'lim va resurslar orqali investitsiya bo‘yicha bilim va ma'lumotlarning osonroq tarqatilishi	orasida moliyaviy savodxonlikni oshiradi, bu esa bozorning stabil ishlashiga yordam beradi	orqali investorlar moliyaviy qarorlar qabul qilishda yanada bilimli bo‘ladi, bu esa bozorni stabil va xavfsiz qiladi.
Regulyatsiya va Xavfsizlik	O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotga oid regulyatsiya va xavfsizlikni ta'minlash uchun yangi qonunlar qabul qilinmoqda	Raqamli iqtisodiyotning xavfsizligi va qonuniyligi fond bozoriga ishonchni oshiradi	Regulyatsiyalar va xavfsizlik choralarining kuchayishi investorlar ishonchini oshiradi, bu esa bozorni yanada jozibador qiladi.

2-jadval. O‘zbekistonning raqamli iqtisodiyotining Fond bozoriga ta’siri (muallif ishlanmasi)

Xulosa

Raqamli iqtisodiyot birja bozori uchun yangi imkoniyatlar yaratadi, bunda raqamli platformalar va blokcheyn texnologiyalari orqali savdo qilishning samaradorligi oshadi. Shuningdek, yangi investitsiya vositalari, masalan, kriptovalyutalar va tokenlar, bozorda qatnashayotgan investorlar sonini oshiradi. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi bilan birja bozorlarida shaffoflik, raqobat va innovatsiyalar yanada kuchayadi, lekin xavfsizlik masalalari va regulyatsiya hali ham asosiy e'tibor talab etadi. AI-based trading algorithms yordamida bozorni avtomatik ravishda tahlil qilish va tezkor savdo qilish imkoniyatlari kengaymoqda. Sun'iy intellekt va ma'lumotlarni tahlil qilish tizimlari bozorni osonroq boshqarish va investitsiya qilishni ta'minlamoqda. O‘zbekiston fond birjasi hozirda **rivojlanish bosqichida** bo‘lsa-da, **raqamli transformatsiya** va **yangi moliyaviy vositalar**ni joriy etish orqali o‘z salohiyatini yanada oshirishi mumkin. Bozor hali kichik, likvidlik past va investitsiyalar cheklangan, ammo hukumatning islohotlar va moliyaviy tizimni raqamlashtirishga qaratilgan sa'y-harakatlari fond birjasining kelajagini yoritadi. Biroq, bozorni to‘liq rivojlantirish uchun moliyaviy savodxonlikni oshirish, regulyatsiya tizimini takomillashtirish va investorlar ishonchini qayta tiklash zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Tashqi iqtisodiy aloqalar va iqtisodiy o‘sish omillari, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi, 2023.

2. Digital Economy and Emerging Markets: Trends and Challenges. Washington, D.C.: World Bank. URL: https://www.worldbank.org/en/topic/digitaleconomy

3. The Role of Digital Technologies in Capital Markets. London: EBRD. URL: https://www.ebrd.com/news/2020/the-role-of-digital-technologies-in-financial-markets.html

4. Raqamli iqtisodiyot va moliyaviy bozorlarning integratsiyasi. Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.

5. Aliyev, M., & Karimov, K. (2021). Financial Technology and the Capital Markets: Digital Impact on Financial Systems in Central Asia. International Journal of Digital Economy, 15(3), 112-130.

6. "Blockchain and Digital Transformation of Financial Markets" (2022). Journal of Financial Technology, 8(1), 34-48.

7. "The Impact of Digital Economy on Capital Markets: Trends and Perspectives" (2020). Financial Markets Review, 21(4), 98-115.

8. O‘zbekiston Fond birjasining rivojlanish statistikalari. URL: https://www.uzse.uz/ru
9. Shavkatov, A., & Tashkentov, B. (2022). Digital Finance in Central Asia: The Case of Uzbekistan. Asian Economic Policy Review, 13(2), 91-105.

LIZING MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISHDA MARKETING STRATEGIYASINING AHAMIYATI

G‘oyibnazarov Muhammad Xamidbekovich
Urganch davlat universiteti Iqtisodiyot kafedrasi magistranti
muxammadg‘oyibnazarov@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada lizing munosabatlarini rivojlantirishda marketing strategiyalarining ahamiyatiga doir tadqiqotlar olib borilib, natijada tegishli xulosa va takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so`zlar. Lizing strategiyalari, lizingda bozor segmentatsiyasi, mijozlarning sodiqligi lizingi, lizing uchun raqamli marketing, lizing kompaniyasining brendingi, maqsadli lizing yechimlari.

Kirish. Lizing tarmoqlar bo‘ylab biznes uchun muhim moliyaviy yechimga aylandi, bu moslashuvchanlik, iqtisodiy samaradorlik va ko‘p hollarda to‘g‘ridan-to‘g‘ri xaridlar mos kelmaydigan kengayishni ta'minlaydi. Samarali marketing strategiyalari lizing munosabatlarini o‘rnatishda, nafaqat yangi mijozlarni jalb qilish, balki mavjud hamkorlikni davom ettirish va rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqola bozor segmentatsiyasi, raqamli mavjudligi, mijozlarning sodiqligi va hamkorlikni rivojlantirish kabi sohalarga e'tibor qaratib, lizing munosabatlarini rivojlantirishga yordam beradigan asosiy marketing strategiyalarini o‘rganadi.

Tadqiqot usuli. Tadqiqotda statistik ma'lumotlar tahlili, qiyosiy tahlil, mantiqiy tahlil, nazariy tahlil, tizimli tahlil, xronologik, monografik usullardan samarali foydalanildi.

Tadqiqot masalalari va muhokamasi. Lizing bozori va maqsadli segmentatsiyasi haqida shuni ko`rsatadiki, lizing sohasida hamma uchun yagona yondashuv kamdan-kam samara beradi. Lizing kompaniyalari mazmunli, moslashtirilgan marketing strategiyalarini yaratish uchun maqsadli bozor segmentlarini chuqur tushunishlari kerak. Masalan, ofis jihozlarini qidirayotgan kichik startapning ehtiyojlari transport vositalari parkiga muhtoj bo‘lgan transmilliy korporatsiyaning ehtiyojlaridan tubdan farq qiladi.

Bozorni segmentatsiyalash va maqsadli belgilashda kichik biznes, korporatsiyalar va frilanserlar kabi asosiy mijozlar guruhlarini aniqlab olish talab etiladi. Har bir segment uchun maxsus mahsulotlar va xizmatlarni ishlab chiqish zarur. Masalan, lizing firmalari takliflarni soha bo‘yicha (masalan, sog‘liqni saqlash, IT, logistika) yoki muayyan mahsulot liniyalari (masalan, ofis uskunalari, ko‘chmas mulk) bo‘yicha moslashtirishi mumkin.

Mahsulotlarni birlashtirish va moslashtirishda uskuna lizingi bilan texnik xizmat ko‘rsatish kabi mahsulot to‘plamlarini taklif qilish qiymat qo‘shadi va mijozlarni jalb qiladi. Erta tugatish shartlari yoki turli xil lizing shartlari kabi moslashuvchan variantlar mijozning turli ehtiyojlarini qondiradi va lizingning jozibadorligini oshiradi.

Segmentatsiyaga sarmoya kiritib, lizing kompaniyalari yanada samarali muloqot qilishlari, kerakli mijozlarni jalb qilishlari va uzoq muddatli lizing munosabatlari uchun mustahkam poydevor yaratadi.